
Csekey István közigazgatási jogtudós, az Észt Tudományos Akadémia tagja, és Zolnai Béla nyelvész akadémikus, összehasonlító irodalomtörténész barátsága. Dedikációk, levelek, feljegyzések*
Koi Gyula**

Prof. Dr. Torma András Rektor Úrral több alkalommal is lehetőségem nyílt együtt dolgozni. Különösen emlékezetes a public-private partnership hazai fejlődésének azon, Varga Zs. András professzorral közös vizsgálata, amely angol nyelven a belgiumi Bruylant Kiadónál, illetve magyar nyelven is napvilágot látott. Szintén emlékezetes számomra a magyar alaptörvényt vizsgáló első angol nyelvű monográfiájáról közösen írott könyvismertetésünk is. Különös öröm volt számomra, hogy PhD nyilvános védésem és vitám alkalmával Torma Rektor Úr megtisztelte az eseményt jelenlétével (így Doktorateremmel, Patyi András Professor Úrral együtt két rektor is emelte az esemény fényét). Kedves Professor Úr! Engedd meg, hogy ezzel a dolgozattal köszöntselek ünnepi jubileumod alkalmából. Ad multos annos!

1. A forrásközlés alapját képező gyűjtemény

Csekey István közigazgatási jogtudós, az Észt Tudományos Akadémia tagja, és Zolnai Béla nyelvész akadémikus, összehasonlító irodalomtörténész barátsága méltán lehet tudományos tanulmány és forrásközlés tárgya. A gyűjtemény egy, három kötetbe kötött Csekey műveket (számos közülük Zolnai Bélának dedikált), eredeti kéziratos, Zolnainak írt beragasztott leveleket, képeslapokat (és egy Zolnainak szóló idegen táviratot) tartalmaz. Emellett Csekeyhez kötődő feljegyzések (elismervények, gépiratok) illetve cikkivágatok, konferenciameghívók találhatóak. Az

---

* Tanulmány és forrásközlés.

** PhD. tudományos főmunkatárs, Nemzeti Köszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék. Tudományos munkatárs, ELKH Társadalomtudományi Kutatóközpont Jogtudományi Intézete. Az írás az ELKH TK Jogtudományi Intézet „Nemzeti Jogi Bibliográfia. Jog- és Államtudományi Bibliográfia I. Könyvészet 1867-1950” elnevezésű kutatás keretében készült.

ilyesfajta egy adott szerző munkásságát körbejáró, egyéni módon összeállított, nyomtatott (esetenként dedikált) kötetek, különnyomatok, egyéb nyomtatott anyagok, esetleg fényképek és kéziratok (kézírásos vagy gépírással, de a szerző által kézzel írtan javított, vagy csak dátumozott/aláírt; illetőleg kézírásos vagy gépírással tartalmazó) sorából összeálló gyűjteményt a könyv- és kéziratgyűjtők grangerizált gyűjteménynek/könyvnek hívják. (Érdekesség, hogy az angolban a 'grangerisation' vagy a 'grangerised (book)' csupán a 'könyvbe képeket beragaszt /és így illusztrál/' jelentéssel bír, a németben a ritkán előforduló 'Grangerisierung' csupán „kiegészített könyv” jelentéssel bír /képillusztrációk, egyoldalas nyomtatványok beragasztása útján, hasonlóan, mint az angolban/. Az alapszó, a *granger*, az angolban ispánt, majorost, farmert jelent. Érdekesség, hogy a jogban a *granger law* szigorú(bb) törvényeket jelent. A franciában (ahol tudomásom szerint, mint könyvészeti kifejezés ismeretlen), a *granger*, *grangère* főnév (*grangier*, *grangière* alakban is) majoros/majorosné, bérlő/bérlőné (nyilván földbérlőt és földbérlőné lenne hasznosabb a szótáirodalomban feltüntetni, hiszen bérlő számos fajta van), illetve jelent csűröst (tkp. 'aki a csűrbe behordja a gabonát') is. Jelen gyűjtemény három kötetből áll, a kötetek mérete 240x150 mm. Valamennyi kötet gerincén felső harmadban címvignettás, alsó részen kicsiny Z.B. monogrammos (Zolnai Béla) vignetta-tulajdonjelzéssel. Az első kötet kötésének egyharmada szürkés-drappos textilkötés, a kötet többi része fekete-fehér (széles fehér és keskenyebb fekete) csíkokból álló spriccelt színezésű, bőryanagot imitáló műbőr. A második kötet jó minőségű élénk mélyvörös vászonkötésű. A harmadik kötet kötésének egyhatoda sápadt rózsaszín vászon, a kötés többi része szélén fekete végű, 50 mm hosszú, 22 mm széles ún. kosárfonat-motívum. E kötetek 1998 körül kerültek hozzám adásvétel útján a budapesti Honterus Antikvárium jóvoltából. A könyvek beragasztott anyagait illetően csak a levelek, képeslapok (és a távirat) valamint a feljegyzések, leltárak, dedikációk kerülnek műfaji, azon belül időrendi sorrendben ismertetésre. A szövegközlés során a mai helyesírást alkalmazzuk a könnyebb olvashatóság kedvéért.

2. Csekey István rövid pályaképe és főbb művei

Csekey István¹ (Szolnok, 1889. február 2. - Pécs, 1963. augusztus 17.) középiskolai tanulmányait Szolnokon végezte. Jogot Kolozsvárt, Strasbourg-ban, és Heidelbergben, valamint Berlinben és Angliában is hallgatott. 1911-ben államtudományi, 1913-ban jogtudományi doktorátust szerzett Kolozsváron. A Kecskeméti Református Jogakadémia helyettes (1912-1913), rendkívüli (1913-1918), majd rendes tanára (1919). A Budapesti Tudományegyetem a magyar közjog rendes tanára (1918. december 18.) volt. A tartui (dorpati) Észti Egyetemen a közigazgatási jog nyilvános rendes tanárává lett (1921-1931). A szegedi Ferenc József Tudományegyetem tanára politikából (1931-1940), itt 1938-1939 között

¹ GULYÁS PÁL: *Csekey István*. In: Gulyás Pál: *Magyar írók élete és munkái*. Budapest, VKM-OSZK-MTA-MKLE, 1942. 744-752. Az életmű legújabb feldolgozása: ANTAL Tamás-RUSZOLY József: *Csekey István (1889-1963)*. *Forum. Acta Juridica et Politica*, 2020/1. 155-168.

dékán, 1940-ben prodékán; illetve a visszatért Kolozsváron ugyanezen egyetem Magyar Közjog Tanszékén oktatott (1940-1944) professzorként. Később a Pécsi Egyetemen az alkotmányjog nyilvános rendes tanára (1946-1951), illetve a jogi kar dékánja (1947-1949). 1951-ben nyugalmazták. Fő művei a dedikációk és a forrásközlés körében említésre kerülnek. Kivételesen számos publikációt jelentetett meg, a magyar mellett francia, német, valamint észt és finn nyelven is. Az Észt Tudós Társaság örökös tagja volt. Három magas észt állami kitüntetést is kapott.

3. Zolnai Béla rövid pályaképe és főbb művei

Zolnai Béla² (Székesfehérvár, 1890. március 10.-Budapest, 1969. május 26.) Magyar-német-francia szakos egyetemi bölcsészdiplomát szerzett Budapesten (1908-1912) egy éves berlini tanulmányok mellett. Később bölcsészdoktor (1914). Berlinben és Párizsban kutatóutast tett (1922-1923). A Budapesti Tudományegyetemen a francia összehasonlító irodalomtörténet magántanára (1923). A Pécsi Egyetemen a magyar irodalomtörténet helyettes tanára (1923-1924). A szegedi (1925-1941) és a kolozsvári (1940-1944) egyetemen a francia nyelv és irodalom nyilvános rendes tanára, Szegeden bölcsészkar dékán (1935-1936). A Budapesti Egyetemen az általános irodalomtudomány nyilvános rendes tanára (1945-1949). Az MTA I. tagja (1940), majd r. tagja (1948), később tanácskozó tag (1949), tagságát visszaállították később (1989). A nyelvtudomány kandidátusa (1949), majd a (akadémiai) doktora (1952). Akadémiai díj (1966), a francia Becsületrend lovagja (1937). Főbb művei: *Nyelv és stílus. Tanulmányok.* Budapest, Gondolat Kiadó, 1957. 325. *Nyelv és hangulat. A nyelv esztétikája.* Budapest, Gondolat, 1964. 297.

4. Dedikációk

- 1) Az *A magyar trónöröklési jog* (1917)³ című műben: Zolnai Bélának szeretettel Csekey István.
- 2) Az *Északi írások* (1928)⁴ című műben: Zolnai Bélának barátsággal és szeretettel Csekey István.
- 3) Az *Aus den Forschungsarbeiten...* (1930)⁵ című műben: Zolnai Bélának szíves barátsággal. Csekey István.

² KOZÁK Péter: *Zolnai Béla.* In: Markó László (főszerk.): *Új magyar életrajzi lexikon VI. Sz-Zs.* Budapest, Helikon Kiadó. 1475-1476.

³ CSEKEY István: *A magyar trónöröklési jog. Jogtörténelmi és közjogi tanulmány oklevélmellékletekkel.* Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., 1917. 564.

⁴ CSEKEY István: *Északi írások.* Budapest, Pfeiffer Ferdinánd (Zeidler Testvérek) Nemzeti Könyvkereskedésének kiadása, 1928. 228.

⁵ CSEKEY István: *Aus den Forschungsarbeiten des Ungarischen wissenschaftlichen Instituts in Tartu (Dorpat) Hrsg. von --.--.* Tartu-Dorpat, O/Ü. J.G. Krüger Ant.-Ges., 1930. 159. Bibliotheca Hungarico-Estica Instituti Litterarum Hungarici Dorpatensis No. 8-13.

- 4) *A német vezéri állam* (1936)⁶ című műben: Zi-Bi⁷-nek, aki a német vezéri államot Münchenben gyakorolta... Szeretettel Csi-Pi.⁸
- 5) *A Liszt Ferenc származása...* (1937)⁹ című műben: Bélának szeretettel: István.¹⁰
- 6) Az *A kormányzói jogkör reformja* (1937)¹¹ című műben: Bélának szeretettel István.
- 7) Az *A magyar nemzetfogalom...* (1938)¹² című műben: Bélának, mint kiváló munkatársamnak szeretettel István.

5. Levelek

- 1) [8] Csekey István kéziratos¹³ képeslapja Zolnai Bélának (1941. augusztus 28.) Tekintetes¹⁴ Zolnai Béla úrnak¹⁵
Kolozsvár
Kossuth u. 5.
Sora ház
Pasarét, 1941. VIII. 28.¹⁶
Bélám,
baráti gusztusaidért¹⁷ fogadd meleg jobbomat. A sok befizetés¹⁸ igazán

⁶ CSEKEY István: *A német vezéri állam*. A m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Barátainak Egyesületének Jog- és Államtudományi Szakosztályában tartott előadások 22. Szeged, szeged Városi Nyomda és Könyvkiadó Rt, 1930. 28.

⁷ Cserkész szokás szerinti angol névrövidítés (az alapító Robert Baden-Powell névrövidítése, a B.P. után /a magyar cserkészgyakorlatban: Bi-Pi/).

⁸ Cserkész szokás szerinti angol névrövidítés.

⁹ CSEKEY István: *Liszt Ferenc származása és hazafisága. Különnyomat a Budapesti Szemle CCXLVII. k. 790. számából*. Budapest, Franklin Társulat, 1937. 36.

¹⁰ Zolnai Béla ceruzás kiegészítése szerint 1937. október 25-én adta neki Csekey István a különnyomatot.

¹¹ CSEKEY István: *A kormányzói jogkör reformja. Acta Litterarum ac Scientiarum Reg. Universitatis Hung. Francisco-Iosephinae Sectio Juridico-Politica Tomus X. Fasc. 5.*Szeged, Szeged, m. kir. Ferenc József Tudományegyetem – Rothermere Alap - m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Barátainak Egyesülete, 1937. 59.

¹² CSEKEY István: *A magyar nemzetfogalom. Különnyomat a Menyhárt emlékkönyvből. Acta Litterarum ac Scientiarum Reg. Universitatis Hung. Francisco-Iosephinae Sectio Juridico-Politica Tomus XIII.* Szeged, m. kir. Ferenc József Tudományegyetem – Rothermere Alap - m. kir. Ferenc József Tudományegyetem Barátainak Egyesülete, 1938. 85.

¹³ Csekey kéziratos leveleit, dedikációt két tintás töltőtollal írta.

¹⁴ A „Tekintetes” szó nyomtatva, a Méltóságos és a Nagyságos nyomtatott szavakat Csekey kihúzta töltőtollal.

¹⁵ Az „Úrnak” szó nyomtatva, töltőtollal áthúzva (a validálás jeleként), az „Úrnőnek” szó is nyomtatva szerepel lentebb.

¹⁶ 1941. augusztus 29-én postára adva. Az írásos keltezés alatt „Veri ei ole vesi” finn nyomtatott felirat, („A vér nem válik vízzé”), a levelezőlap jelzése nyomtatva: Sárík nyomda. Cegléd.

¹⁷ Talán a „gesztus” szót helyettesítő tréfás kifejezés.

¹⁸ Nem tudjuk, milyen befizetésről lehet szó 1941-ben. Talán a később említett válóperrel lehet kapcsolatos.

megrendített. Ötezerrel¹⁹ biztosan lehetne tabula rasát²⁰ csinálni. János²¹-Moór²² azonban lebeszélnek. Kár belé a penis.²³ Így nekimegyek a jövő héten a válópernek. Hát címeres²⁴ voltál, hogy lementél.²⁵ Egyetemünk²⁶ még legalább egy hónapig nyári álmát fogja aludni. Itt²⁷ gyönyörű. Őszi meleg. Tündéri. Hétfőn azonban már magam is útra kelek. [Szeptember] 11-ig Zengővárkony²⁸ (via/?/ Pécsvárad) a címem. Lemegyek kipihenni a pesti utazás fáradalmait. Írj, és gondold néha kenyeres pajtásodra, a mecseki szatírra. Melyhez hasonló jókat kívánva ölel:

István

2) [9] Csekey István töltőtollal írt köszönőlevele Zolnai Bélának (1944. március 10.) Születésnapod ajándékát melegen köszönöm, és kívánom, hogy még sok ilyen ajándékkal megleptek.

Cs.I. [Csekey István]

3) [10] Csekey István kéziratos kisméretű képeslapja²⁹ Zolnai Bélának (1944. április 3.)

Galyatető, 1944. IV.3.

Nagyszálló

Kedves Bélám,

Tini³⁰ nagyon lehangolt, aggódik fiáért.³¹ Könyvem³² megjelenése sem egészen biztos. De azért befejezem a bibliográfiát. Húgom³³ csak ma érkezik a tanévzárás miatt.³⁴ Méteres hó van és napsütés. Teljesen békebeli ellátás. Ragyogó nők. Őrült lettem volna, ha nem jövök. A berlini gyors nem közlekedik. Ha fel akarsz jönni,

¹⁹ Az 5000 pengő nagy összeg volt abban az időben amikor –a korabeli slágerszöveget idézve- „Havi 200 pengő fixszel, ma az ember könnyen viccel.”

²⁰ Tabula rasa, azaz tiszta lappal (indulás).

²¹ Ismeretlen személy.

²² Moór Gyula (1888-1950) jogfilozófus, a Horthy korszak egyik vezető jogtudósa, akadémikus, az MTA (ideiglenes) elnöke (1945-1946).

²³ A szó szerint idézett szitokkifejezés nyilván a veszett ügynek szól.

²⁴ Tréfás utalás a „címeres ökör” kifejezésre.

²⁵ Vélhetően ti. Kolozsvárra.

²⁶ A kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem.

²⁷ Ti. Pasaréten. Budapest II. kerületének főként 1945-ig híres hegyvidéki villanegyede („Olyan szegény vagyok, hogy a templom egere hozzám képest villatulajdonos a Pasaréten.” – mondja a Brazíliából hazatért gazdag Grüber szerepében Kabos Gyula az *A kölcsönkért kastély* c. filmben (1937) /rendezte: Vajda László/).

²⁸ Jelenleg Baranya megyei község a pécsváradai járásban.

²⁹ Nyomtatott felirata: Téli táj [véltetően Galyatető fényképével].

³⁰ Thienemann Tivadar (1890-1985) irodalomtörténész, germanista, nyelvpszichológus, egyetemi és középiskolai tanár. Pécsen és Budapesten tanított az egyetemen.

³¹ Thienemann fia nyilván frontkatona lehetett.

³² CSEKEY István: *Die Verfassung Ungarns*. Budapest-Leipzig, Danubia-Druck Pester Lloyd, 1944. 270.

³³ Csekey Ilona (1889 u.-?), Csekey István húga.. Édesapjuk id. Csekey István (?-1911) szolnoki református lelkész, édesanyjuk Csekey Istvánné Pesch Hermina (1862-1943), polgári leányiskolai igazgató volt. (Az adatokra lásd a gyűjteményben Csekey Istvánné Pesch Hermina gyászjelentését). Csekey másik húga, Csekey Margit (1889 u.-1928 v. 1928 e.) volt, emlékének *Északi írások* című, észt (és finn) kérdéseket összefoglaló kötetét ajánlotta.

³⁴ Csekey Ilona vélhetően pedagógus volt édesanyjához hasonlóan.

indulhatsz. Lesz szobád. Mindennap úszom és masszírozatok. Már első nap teljesen lesültem.

Szeretettel ölel:

István

[P.S.]: Prof.[esszor] egy sincs.

4) [11] Csekey István kéziratos levele Zolnai Bélának (1945. március 1. körül)

Zolnai Béla professzor Úrnak
Kolozsvár, Kossuth Lajos utca 5. II. [emelet]

K.B.³⁵ Klári és Sándor átvészelték, atyád Almádban maradt. Márc.[ius] 2-án utazom húgommal Szolnokra.³⁶ Adjál hírt lakásomról és az egyetemről. Kollégákkal készülünk Debrecenen át Kolozsvárra.

Itteni holmijaim még megvannak.

Szeretettel ölel:

István

5) [12] Csekey István kéziratos levele Zolnai Bélának (1945. június 17.)

Budapest, 1945. június 17.³⁷
[Budapest] VIII. Vas utca 2/c. K I E³⁸

Kedves Bélám,

postáidat elintéztem. Tied jól Klári³⁹ kivételével, aki nehezen javul. A pesti esztétikát⁴⁰ betöltik. Szegedre is meghívnak. Így két tanszéket is adott végzeted. Nekem csak egy volt, és az is elveszett. De talán sikerül a szegedi megoldás. Itt élni lehetetlen. Főzélekes ebéd feltétek nélkül száz P[engő]-be kerül.⁴¹ A Ker. Ifj. Egyes. [Keresztény Ifjúsági Egyesület] székházába lakom napi 40 P[engő]-ért. Július első

---

³⁵ Azonosítatlan családnév-rövidítés.

³⁶ A Szolnokra szó aláhúzva.

³⁷ A levél Dr. Kopár Gerő klinikai igazgató főorvos, Kolozsvár, Mátyás király tér 23. Telefon: 17-57. levélpapírján íródott (adatai áthúzva).

³⁸ Keresztény Ifjúsági Egyesület Nemzeti Szövetségének székháza (benne a protestáns Helyőrségi Templommal, jelenleg Ódry Színpad).

³⁹ Talán Zolnai leánygyermekéről lehet szó.

⁴⁰ A Budapesti Tudományegyetem Esztétika Tanszékéről lehet szó, ahol Zolnai érdekelt lehetett, mint esetleges tanszékvezető.

⁴¹ Ekkor a háborút követően már kezdődött az infláció.

hetében Zengővárkonyba megyek egész nyárra. Pécsre Esztergár⁴² volt polgármestert hívták meg.⁴³ Bennünket a pesti egyetem mellett működő igazoló bizottság igazol.

Most kutyafuttában csak ennyit. A min.[iszter]⁴⁴ még nem fogadott. Régi recept.

Újból hálásan köszönök Neked mindent. Pro memoriád⁴⁵ mély benyomást tett mindenkire. Haynal⁴⁶ 10 nap múlva megy. Rusznyák⁴⁷ és ő itt kapnak tanszéket. Hegedüs⁴⁸ megkapta az echódat.⁴⁹ De a még akkor működő orosz cenzúra nem engedte közölni. Maradj, amíg tudsz, itt méregdrága az élet, és még igen kezdetleges. Üdvözlöm a baráti kört. Szeretettel ölel:

István

Reich⁵⁰ mérnök viszi a levelet.

6) [13] Csekey István gépiratos levele Zolnai Bélának (1957. november 2.)

Pécs, 1957. XI.2.

Káptalan utca 4.

Kedves Béla!

Szívből gratulálok új könyvedhez,⁵¹ amelyről utolsó ebédelésünkön nem is beszéltél. Vagy ez a tudós szerénysége? Köteted itt díszlik a boltok kirakatainak premier planjában. Mivel jó magamat is nemcsak szerzője miatt érdekel, csorog érte a nyálam, de 1089 ft-os nyugdíjammal igen csínján kell bánnom, hogy beoszthassam a kis mellékjövedelemmel együtt. Ezért arra kérek, próbálj a Gondolat kiadóval küldetni címemre egy ismertető tiszteletpéldányt. [Szóltam. – Z.B. ceruzás lapszéli megjegyzése]. Szívesen írok róla akár a Dunántúli Napló c. napilapunkba, akár a Megyei Tanács Művelődésügyi Osztályának évnegyedes kulturális szemléjébe: Baranyai Művelődés.

Azt is megsúghatod Gondolatéknak, hogy a TTIT⁵² Baranya megyei szervezetének társelnöke vagyok Szentágothai⁵³ jobbán, mert a Gondolat a TTIT kiadószerve. S ha bennfentes vagy ott a műhelyükben, felhívhatnád Dániel kartársat⁵⁴ a földrajzi részleg vezetőjét (335-560, 59-es mellék), hogy mi van ígéretével, mely szerint egy hét alatt értesít, hogy a tőlük kiadandó Görgényi-féle Hévíz-kötetekben közlik-e, vagy

⁴² Esztergár Lajos (1894-1978) pécsi polgármester, közigazgatási eljárásjogász.

⁴³ Vélhetően professzornak.

⁴⁴ Amennyiben az igazságügyi miniszterről van szó, úgy ebben az időben az Ideiglenes Nemzeti Kormány e posztján Valentiny Ágoston (1888-1958) állt (1944. december 22.-1945. július 21.) között.

⁴⁵ Pro memoria, azaz emlékezetető (irat).

⁴⁶ Haynal Imre (1892-1979) orvosprofesszor, belgyógyász, endokrinológus.

⁴⁷ Rusznyák István (1889-1974) orvosprofesszor, belgyógyász, az MTA elnöke (1949-1970).

⁴⁸ Hegedüs Lóránt (1872-1943), pénzügyminiszter, közgazdász, az MTA tagja.

⁴⁹ Itt: viszontválasz.

⁵⁰ Reich Jenő, kolozsvári okleveles gépészmérnök (Csekey István kolozsvári lakásának és ingóságainak megőrzője, lásd a vonatkozó leltárt lentebb).

⁵¹ A *Nyelv és stílus. Tanulmányok.* című Zolnai könyvről van szó: ZOLNAI (1957): i.m. 3-325.

⁵² Tudományos Ismeretterjesztő Társulat.

⁵³ Szentágothai János (1912-1991) anatómus, orvos akadémikus, az MTA elnöke (1976-1985). A norvég, svéd, szerb, szlovén, szovjet tudományos akadémiák tagja.

⁵⁴ Nem beazonosítható kiadói vezető.

nem Hévíz-bibliográfiámat. [Negatív. – Z.B. ceruzás lapszéli megjegyzése].⁵⁵ Azóta több mint három hét telt el, és se bú, se bá... Ez a korszerű stílus... Különben Hévíz történetét három íven kell megírnom egy másik mű számára, amelyet a Veszprém Megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala ad ki Balatonfüreden. Már perfektuáltuk a szerződést.

Még nagyobb gondom „Baranya és Pécs bibliográfiája”,⁵⁶ amelynek első kötete a könyv- és folyóiratanyagot fogja tartalmazni. Eddig négyezer cédula van, ami Kozocsa⁵⁷ szerint maga 15 ív. Most a két tanács (a megyei és a városi) a jövő évi költségvetésbe akarja kiadását beállítani. A második kötet lenne a hírlapirodalom, a harmadik pedig az Addenda et corrigenda a három mutatóval. Ha sikerül még elkészítenem, azt hiszem ez lesz utánam az egyetlen maradandó mű, amelyet még századok múlva is használni fognak [! – Z.B. ceruzás lapszéli megjegyzése].⁵⁸

A napokban kezembe került „Kolozsvári egyetem”⁵⁹ című konvolutumom.⁶⁰ Benne Telekinek küldött jelentésed fogalmazványa [Mi ez?– Z.B. ceruzás lapszéli megjegyzése], meg „Végző a Cs.⁶¹ ügyben” férfias kiállításod, amelyet Janoviczig⁶² jó néhányan írtak alá. Hej azóta: Tompora⁶³ mutantur, et nos butamur⁶⁴ in illis...⁶⁵.

Sokat elfantáziáltam⁶⁶ Thini⁶⁷ levelén is, amelyet mutattál. Bizony, okos ember létedre mindig távol volt tőled a savoir vivre.⁶⁸ Bár magam is rossz bőrbem voltam, de szinte megijedtem Tőled. Engem már rendbe hoztak itthon gondos női kezek, de ki gondoz és ápol Téged? Hát egy sem akad tengersok nőismerősöd közül, akivel meg mernéd osztani napi gondjaidat? Mert a sikertelen első házasság miatt mindig féltél egy újabbtól. Pedig hány rendes, jó nő keresztelte az életedet... A lakáskérdést meg lehetne oldani, hisz annyi jó kapcsolatot van. Valamiképpen segíteni kéne Magadon, mert úgy fogsz meghalni, mint egy kutya – ahogy agglegényre a

⁵⁵ Csekey Hévíz-bibliográfiája később megjelent: Csekey István: *Hévíz bibliográfiája*. Hévíz-Balatonfüred-Budapest-Győr, Hévíz Községi Tanács-Veszprém Megyei Tanács Idegenforgalmi Hivatala-Panoráma-Győr-Sopron Megyei Nyomda, 1961. 55.

⁵⁶ A mű megjelent: CSEKEY István: *Baranya és Pécs bibliográfiája*. Pécs, Pécs Megyei Jogú Város Tanácsa Végrehajtó Bizottsága, 1964. 283.

⁵⁷ Kozocsa Sándor (1904-1991) bibliográfus, jelentős szakíró, a bolgár, a lengyel, az orosz és szovjet, valamint a hazai irodalomtörténet kiemelkedő művelője.

⁵⁸ Az „egyetlen maradandó mű” kifejezést Zolnai Béla aláhúzta.

⁵⁹ Sem az OSZK Nektár, sem a MOKKA ODR adatbázis, sem (a jelenleg közel 865 000 tételt tartalmazó, eladási okán teljes tartalma talán 1 000 000 körüli tételből álló) antivarium.hu adatbázis nem ismeri.

⁶⁰ Konvolutum, azaz íráskönyvtár gyűjteménye.

⁶¹ Talán Csekey valamifajta üldöztetése, B listázása elleni petíciós fellépésről lehet szó.

⁶² Janovics Jenő (1872-1945) színész, rendező, a Kolozsvári Színház igazgatója.

⁶³ A latin mondásban a szó eredetileg: tempora, a tempora a magyar „tompor” szóra utalva Csekey szójátéka.

⁶⁴ A latin mondásban a szó eredetileg: mutamur, a „butamur” a magyar „buta” szóra utalva Csekey szójátéka.

⁶⁵ Tempora mutantur et nos mutamur in illis, azaz az idő változik, és vele változunk mi is. Csekey parafrázálásában ez a far megnövekedésével, illetve szellemi hanyatlással jár, vagy járhat szójátékait értelmezve.

⁶⁶ Elfantáziáltam – mai helyesírással „elfantáziáltam,” ezt a szóalakot azért hagytuk meg eredetiben, mivel részben a kor, részben Csekey stílusának része.

⁶⁷ Thienemann Tivadar, adatait ld. fentebb.

⁶⁸ Savoir vivre (francia) jelentése: élni tudás, (a gyakorlati élet ismerete); az élet élvezete. (Nem keverendő a savoir-faire kifejezéssel, mely egyfelől ügyességet, másfelől szakértelemet jelent).

szólásmondás mondja...

Ha írsz, tudasd velem Thini címét, esetleg Gogolákét.⁶⁹ Szeretném magam felvenni velük a kapcsolatot. Gondold meg, és cselekedjél. Újból minden jót kíván, és szeretettel ölel öreg barátod:

István

6. Feljegyzések, távirat

1) [14] Csekey István ceruzás feljegyzése Zolnai Bélánál maradt ingóságokról (1945. június 8.)

Z.B.-nál maradtak a következő ingóságaim:

4 láda (törékeny!)

Dorpati egyetem képe rámában

Észtország térképe

Pragmatica Sanctio eredetije⁷⁰

Csekey címer rámában

Lámpa összekötő zsinór

Lámpa faalkatrész

3 hamutartó

1 Sansevieria⁷¹ cserépben

Kis zöld locsolókanna

Kolozsvár, 1945. VI. 8.

Csekey

2) [15] Csekey István Zolnai Bélának (1945 vagy 1946 körül, dátatlan)

½ 8-kor este elvittek a Központi Rendőrségre, a Politikai Osztályra.

Ölel: István

[P.S.]: Órám a párnád alatt.

3) [16]Varga Lászlóné⁷² Zolnai Bélának, 1945 vagy 1946. április 11.

Csekey tanár úr a központi rendőrségen van őrizet alatt. Izeni, küldjenek be ebédet holnap.

IV.11.

Varga Lászlóné

⁶⁹ Vélhetően Gogolák Lajos (1910-1987) történész, szlavista, újságíró. Cseh és szlovák történelemmel és szépirodalommal foglalkozott, 1956-tól a Bécsi Egyetemen oktatott.

⁷⁰ CSEKEY István: *A magyar Pragmatica Sanctio írott eredetijéről*. Értekezések a filozófiai és társadalomtudományok köréből I. kötet 7. sz. Budapest, 1916. MTA. 88. A tulajdonában lévő kiemelkedő történelmi forrást Csekey ebben a műben tette közzé.

⁷¹ Sansevieria trifasciata, a spárgafélék körébe tartozó, gyakori szobanövény. (Magyar nevén szobai tigrislevel, vagy fácánlevél, vagy anyósnyelv). Levelei 70-90 cm hosszúak, és 5-6 cm szélesek.

⁷² Talán házmester, vagy háztartási alkalmazott.

4) [17] Leltár, gépirat, /másolati leirat-példány/ (1945. január 12.)

Leltár, mely felvételre 1945. január 12-én Kolozsvárt, Majális utca 40. sz. alatt, a Reich Jenő okl.[eveles] mérnöknek Kolozsvár város polgármesteri hivatala által kölcsönadott, illetve megőrzésre átadott két szoba hall lakás bútorberendezéséről.

3 drb. 1 ajtós ruhásszekrény

1 " 3 fiókos sublód

1 " asztal

1 " szék és 3 drb. karosszék

1 " fotó

1 " récamier /csak faállvány minden párnázás nélkül/

1 " éjjeli szekrény

1 drb. tálalóasztalka

1 " kis fiókos szekrényke

16 drbból álló könyvszekrény

1 zongora

1 drb. récamier felső párnázás nélkül

1 " alacsony asztal

1 ülőgarnitúra, mely áll 2 székből, 4 karszékből, és 1 díványból

1 drb. előszobatükör hozzátartozó kis szekrénykével

1 drb. konyhakredenc, asztal, fásláda, szemétláda, szék

3 drb. garderober szekrény, és egy hozzátartozó polc

1 drb. íróasztal

1 " szék

Fenti bútorokat megőrzésre kölcsönképpen átvettem. 1945. I. 13. Alulírott elismerem, hogy a fenti leltár szerint kimutatott tárgyak megőrzés és használat céljából gondjaimba lettek bízva, azokat el nem idegeníthetem és bármikor a kincstár rendelkezésére bocsátom, amennyiben erre felszólítást kapok. Kolozsvár, 1945. január 13-án. Átvevő: Reich Jenő s.k. Átadó: Héjjas⁷³ ü.o.v. [ügysztyávezető]. /P.H./⁷⁴

5) [18] Elismervény I. Csekey Istvánnak, gépirat, /másolati leirat-példány/ (1945. február 28.)⁷⁵

A Majális utca 40. sz. alól elmenekült Ottlik⁷⁶ és Csekei [Csekey] tulajdonát képező tárgyakból el lett vize egy 1 drb. fotel, 4 drb. töltött szék, 1 drb. szalon. Aláírás: Duma János⁷⁷ átadta. Kolozsvár, 1945. II. 28. Aláírás: Imre. /A Rekviráló Hivatal könyvei szerint ezek a Petőfi u. 5. sz. alatti 2. raktárba kerültek. 1945. III. 2-án két

⁷³ Azonosítatlan személy, közhivatalnok.

⁷⁴ P.H.=pecsét helye.

⁷⁵ Azonosítatlan személy, vélhetően közhivatalnok.

⁷⁶ Egyértelműen nem beazonosítható személy.

⁷⁷ Azonosítatlan személy, vélhetően Csekey István szomszédja.

töltött szék kiadatott Potra Traján tanítóképző intézeti tanárnak. Valószínűleg az én két zöld fájú, és rózsaszín anyaggal bevont töltött székem volt. – Cs. I. írógépes megjegyzése/.

6) [19] Elismervény II. Csekey Istvánnak, gépirat, /másolati leirat-példány/ (1945. március 5.)

Elismervény, hogy Majális utca 40. szám alól Reich Jenő házából elhoztuk az alábbi dolgokat: 1 récamier komplett betéttel, 2 fotel, 2 drb. kisszekrény, 1 kis asztal, négyszögletes, 1 nagy előszobatükör állvánnyal, 3 drb. könyvszekrény, 1 kis asztal, 1 drb. fehér zománcozott edény, 1 drb. esernyőtartó, 1 darab politúrozott papírkosár, 180 drb. különböző könyv, 1 drb. récamier, 1 drb. nagy íróasztal, 1 drb. forgó íróasztal töltött szék, 1 drb. dohányzóasztal, 2 drb. töltött szék /ez utóbbi kettő visszament/. Tanúk: Molnár János, Duma Jánosné. Kolozsvár, 1945. III. 5-én. Nagy Gábor.

7) [20] Elismervény III. Csekey Istvánnak, gépirat, /másolati leirat-példány/ (1945. március 6.)

Elismervény, hogy Majális utca 40. szám Reich Jenő lakásából elhoztam 3 drb. matracot, 3 drb. különböző könyvet. Kolozsvár, 1945. III. 6. Aláírások: Duma Jánosné,⁷⁸ Nagy G...⁷⁹

/Reich szerint Andrassy [feltehetően: ifj. Andrassy Gyula-K.Gy.] művei voltak. - Cs. I. írógépes megjegyzése/.

8) [21] Elismervény IV. Csekey Istvánnak, gépirat, /másolati leirat-példány/ (1945. április 27.)

Majális u. 40. Reich Jenő bútoraiból az Orosz Parancsnokság részére 12 drb. töltött széket elszállítottam. Kolozsvár, 1945. IV.27. Átadtam: Duma Jánosné. Molnár János ellenőr. /Elkerült a 24041. számú orosz katonai alakulathoz, a hadiiskolába, a Tanítók Házába, a Hunyadi téren. Az oroszok az iskola befejezése után június derekán visszaadásukat ígérték. A március 5-6-án kelt elismervényekkel elszállított bútorok Veres Pálnál⁸⁰ vannak Majális u. 12. I. [emelet].

9) [22] A kolozsvári Református Kollégium Könyvtára gépiratos levele Csekey Istvánhoz ingóságok megőrzése ügyében /másolati leirat-példány/ (1945. június 5.) Kolozsvárt, 1945. június 5-én

Dr. Csekey István egyetemi tanár úrnak
Helyben⁸¹

Annak következtében, hogy a román rendőrhatalóság Professzor Úrnak, mint magyar állampolgárnak nem adott további tartózkodási engedélyt, átvesszük a Református Kollégium Könyvtárába megőrzés végett a következő ingóságait: könyvtárát, 13 darab üveges, diófafurnéros könyvszekrényét, 1 darab ugyanolyan zeneszekrényét rádió és gramfon nélkül, két sarkos fiókos szekrényét, 1 darab

⁷⁸ Azonosítatlan személy, vélhetően Csekey István szomszédja.

⁷⁹ Azonosítatlan személy, vélhetően Csekey István szomszédja.

⁸⁰ Azonosítatlan személy, vélhetően Csekey István ismerőse.

⁸¹ Aláhúzott szó.

támlás olvasóasztalkáját, 1 darab könyvbölcsőjét, 1 darab mellportróját olajban Pólya Tibortól,⁸² 1 darab álló portróját olajban Vidovszky Bélától,⁸³ 1 darab tájképet olajban Pólya Ivántól⁸⁴ /mindhárom keretben/. 1 darab fehér cserép Anonymus szobrát, és 1 darab Liszt mellszobrát.

Kötelezzük magunkat, hogy az átvett ingóságokat könyvtárunk ideiglenes letéteként megőrizzük és azokat professzor úrnak, vagy meghatalmazottjának bármikor kiszolgáltatjuk.

10) [23] Távirat [Csekey] Ilonától⁸⁵ Zolnai Bélának 1949. április 2., Szolnokról Kolozsvárra.

Szombaton reggeli gyorssal indulok. Ilonka.

11) [24] Ismeretlen nevű körzeti orvos Irén nevű asszisztense, Zolnai Bélának, 1963 körül (?)

Kedves Professor Úr!

Nagyon köszönöm mátraházai sorait. Bizonyára mire hazaérkezik, a mellékelt receptekre már szüksége lesz.

Sok üdvözléssel:

Irén

Ui.: Csekey István agyvérzést kapott, igen súlyos az állapota.

7. Zárszó

E forrásközlés beillesztése a két életmű szövedékébe még számos kutatást igényel. Mindenesetre mind a késő Horthy-kor, mind a II. világháborút követő időszak, illetve az ötvenes évek korszakát is jól példázza a levelek és az egyéb dokumentumok sora. Bízunk benne, hogy mindezen ismeretek jól szolgálják jogtudományunk múltjának megismerését, amely nélkül a jelen törekvéseit sem kísérhetik a kellő sikerek.

---

⁸² Pólya Tibor (1886-1937), magyar festő, a szolnoki művésztelep egyik vezetője.

⁸³ Vidovszky Iván (1883-1973) festőművész.

⁸⁴ Pólya Iván (1889-1939), festőművész, Pólya Tibor testvére.

⁸⁵ Csekey Ilona, adatait lásd fentebb.